

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

گزارش طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی زنان و خانواده

اداره کل هماهنگی معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده
با همکاری دفتر امور زنان و خانواده استانداری قزوین

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:	طرح توان افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی
کارفرما:	معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری
برگزار کننده:	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری قزوین
نام استان:	قزوین
زمان اجرا:	۱۳۹۶-۱۳۹۷ (یک سال)

فهرست

۱	دیباچه
۲	۱. مرور ادبیات موضوع
۲	۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری
۳	۱-۲. تعاریف
۴	۱-۳. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری
۵	۱-۴. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی
۶	۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری
۸	۱-۶. نتیجه‌گیری
۹	۲. نقشه استان
۹	۳. گزارش فاز یک
۹	۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح
۱۰	۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید
۱۰	۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان
۱۰	۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح
۱۲	۳-۵. پیش‌طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن
۱۳	۴. گزارش فاز دو
۱۳	۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان
۱۴	۴-۲. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب‌خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم طرح
۱۴	۴-۳. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع‌رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی مربوطه
۱۴	۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفع در میان مردم محلی جهت اجرای طرح
۱۴	۴-۵. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح
۱۵	۴-۶. نتایج حاصل از پیش‌طرح در فاز دوم
۱۶	۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده
۱۷	۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات
۱۷	۵-۱. شهرستان قزوین - محله اقبالیه
۱۹	۵-۲. شهرستان قزوین - محله مینودر
۲۱	۵-۳. شهرستان قزوین - محله نواب
۲۳	۵-۴. شهرستان البرز - محله بیدستان
۲۵	۵-۵. شهرستان البرز - الوند - محله مطهری
۲۷	۵-۶. شهرستان بوئین‌زهرا - محله عصمت‌آباد
۲۹	۵-۷. شهرستان تاکستان - نرجه - محله منبع‌آب
۳۱	۵-۸. شهرستان تاکستان - محله سید جمال‌الدین اسدآبادی
۳۳	۶. نقشه تاب‌آوری
۳۴	۷. سیمای ریسک
۳۵	۸. نقشه راه

فهرست جداول

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری	۳
جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت براساس معیارهای ذکر شده	۵
جدول ۳. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان	۱۳
جدول ۴. مشخصات کلاس‌های آموزشی	۱۵
جدول ۵. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله اقبالیه	۱۸
جدول ۶. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله مینودر	۲۰
جدول ۷. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله نواب	۲۲
جدول ۸. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله بیدستان	۲۴
جدول ۹. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله مطهری	۲۶
جدول ۱۰. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله عصمت آباد	۲۸
جدول ۱۱. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله نرجه	۳۰
جدول ۱۲. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله سید جمال الدین اسدآبادی	۳۲

فهرست اشکال

شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرایند تاب‌آوری	۷
شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب‌آور	۸
شکل ۳. نقشه استان قزوین	۹
شکل ۴. برنامه کارگاه	۱۰
شکل ۵. نقشه گسترده فعالیت‌ها در مناطق استان	۱۳
شکل ۶. نمودار جنسیت شرکت‌کنندگان	۱۶
شکل ۷. سیمای محله اقبالیه	۱۷
شکل ۸. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اقبالیه	۱۷
شکل ۹. گالری تصاویر محله اقبالیه	۱۸
شکل ۱۰. سیمای محله مینودر	۱۹
شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مینودر	۱۹
شکل ۱۲. سیمای محله نواب	۲۱
شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نواب	۲۱
شکل ۱۴. گالری تصاویر محله نواب	۲۲
شکل ۱۵. سیمای محله بیدستان	۲۳
شکل ۱۶. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله بیدستان	۲۳
شکل ۱۷. گالری تصاویر محله بیدستان	۲۴
شکل ۱۸. سیمای محله مطهری	۲۵
شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مطهری	۲۵
شکل ۲۰. سیمای محله عصمت آباد	۲۷
شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله عصمت آباد	۲۷
شکل ۲۲. گالری تصاویر محله عصمت آباد	۲۸
شکل ۲۳. سیمای محله نرجه	۲۹
شکل ۲۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نرجه	۲۹
شکل ۲۵. گالری تصاویر محله اقبالیه	۳۰
شکل ۲۶. سیمای محله سید جمال الدین اسدآبادی	۳۱
شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله سید جمال الدین اسدآبادی	۳۱

دیباچه

طرح توان افزایی و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده‌ها، طی سال ۱۳۹۴ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری فیما بین معاونت امور زنان و خانواده و استانداری ها، بصورت پایلوت در ۱۳ اجرایی شد. پس از خاتمه اجرای طرح و بررسی گزارش‌های عملکردی استان‌های پایلوت؛ با توجه به نتایج به دست آمده، استقبال مخاطبان و درخواست سایر استان‌ها جهت اجرای طرح، این طرح بعنوان یکی از طرح‌های ملی معاونت امور زنان و خانواده طی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری با استانداری‌های سراسر کشور در دستور کار قرار گرفت. اهداف اصلی دنبال شده در طرح عبارتند از:

- توان افزایی و آشنایی فعالان مدنی و جوامع محلی با فرآیند تحلیل سیستم‌های تاب‌آور
- تقویت تعاملات اجتماعی در جوامع محلی در راستای مواجهه و عبور از چالش‌های اجتماعی و محیط و غلبه بر اینگونه چالش‌ها

- افزایش میزان مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی‌ها به منظور کاهش آسیب‌های اجتماعی
- دستیابی به نقشه راه ارتقای تاب‌آوری اجتماعی استان

با توجه به اهمیت مفاهیم تاب‌آوری اجتماعی و ضرورت تبیین مفاهیم بصورت صحیح و همچنین جلب مشارکت حداکثری جوامع محلی در راستای مدیریت امور مردمی و اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی مبتلابه؛ مقرر گردید طرح مذکور در ۲ فاز اجرا شود که در فاز اول، ظرفیت‌سازی جامعه مدنی از طریق آموزش و جلب مشارکت ۲۰ نفر از اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌ها، بعنوان تسهیلگران محلی انجام گیرد. در فاز دوم، تسهیلگران بومی به نقاط در معرض آسیب خیز و آسیب پذیر استان اعزام شده و ضمن ارائه آموزش‌های لازم و انتقال مفاهیم مرتبط، با جلب مشارکت جامعه بومی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی هر منطقه و ارائه راهکارهای پیشنهادی ارائه شده توسط آنان، اقدام می‌کنند و سپس نقشه راه هر محله جهت تغییر و بهبود وضعیت تنظیم می‌شود. در نهایت با جمع‌بندی نقشه‌های بدست آمده از محله‌های گوناگون، یک پارچه سازی و ارائه نقشه راه استان حاصل شد.

۱. مرور ادبیات موضوع

۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری

گسترش آسیب‌های اجتماعی و اثرات آن بر جنبه‌های گوناگون جامعه، توجه بیش از پیش سطوح عالی کشور را به این پدیده جلب کرده است. در حال حاضر این ایده به طور گسترده پذیرفته شده که مردم، سازمان‌ها به ابزارها، امکانات و مهارت‌های اساسی نیاز دارند تا با چشم‌انداز ریسک‌های (خطرهای) پیچیده بهم پیوسته و به طور فزاینده در حال تحول به شکلی مقابله‌کنند تا توانایی استفاده از فرصت‌ها برای افزایش بهزیستی و رفاه عمومی را داشته باشند. با این وجود، عملی کردن این ایده کاملاً معقول و پذیرفته شده، آسان نیست. دلیل عمده آن نیز عدم وجود ابزار و مهارت‌های لازم برای تحلیل سیستماتیک (منظم) تاب‌آوری است به شکلی که براساس آن بتوان جنبه‌های مربوط به تاب‌آوری را در برنامه‌ریزی‌های توسعه و اقدامات بشردوستانه وارد کرد.

در این مدل تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها ابزاری است که به متخصصان این حوزه کمک می‌کند تا:

- یک کارگاه موفقیت «تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها برای جوامع محلی با رویکرد زنان و خانواده» را طراحی و برای یک جامعه محلی برگزار نمایند.
- از طریق مشارکت ذی‌نفعان در سطوح محلی بتوانند یک نقشه راه برای افزایش تاب‌آوری کشور، جوامع محلی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده طراحی کنند.
- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل‌ها را در توسعه و برنامه‌ریزی اقدامات داوطلبانه و اجتماعی از طریق کنشگران مدنی (سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیلمان فعال حوزه زنان و خانواده) و نهادهای برنامه‌ریز در سطوح ملی و محلی ادغام نمایند.

۱-۲. تعاریف

تاب‌آوری چیست؟

تاب‌آوری، توانایی خانواده‌ها، جوامع محلی و مردم یک کشور برای جذب و بهبود یافتن از شوک است، در حالی که ساختار و منابع (درآمد) زندگی‌شان را برای مواجهه با استرس‌های بلند مدت، دگرگونی و بی‌ثباتی به طور مثبت تطبیق یا تغییر می‌دهند (میچل، ۲۰۱۳). جدول زیر تعاریف متفاوت دیگری از مفهوم تاب‌آوری را از دیدگاه اندیشمندان در رشته‌های مختلف ارائه داده است.

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری

نویسنده	تعریف
Wildavsky (1991)	به ظرفیت برآمدن از عهده خطرات ناگهانی پس از پیدایش، تاب‌آوری گفته می‌شود؛ یادگیری ترمیم و بازیابی.
Holling et al (1995)	تاب‌آوری ظرفیت اضافی یا توانایی یک سامانه برای هضم مشکل است یا میزان مشکلی است که یک سامانه پیش از اینکه ساختار سامانه به‌وسیله تغییر دادن متغیرها تغییر کند، می‌تواند هضم کند.
Horne and Orr (1998)	تاب‌آوری کیفیت بنیادی اشخاص، گروه‌ها، سازمان‌ها و سامانه‌ها به‌عنوان یک کل است برای پاسخگویی مفید به تغییر چشمگیری که در هنگام از هم گسستن الگوی پیش‌بینی شده حوادث رخ می‌دهد، بدون به‌کار گرفتن دوره‌ای طولانی از حرکت رو به پسرفت.
Mallak (1998)	تاب‌آوری توانایی یک شخص یا سازمان برای طراحی سریع و حرکات مثبت انطباقی کاربردی هماهنگ شده با وضعیت اضطراری است، به‌گونه‌ای که فشار کمی را متحمل شود.
Miletti (1999)	با توجه به معانی بلایا، تاب‌آوری محلی بدین معناست که یک منطقه، بدون متحمل شدن ضررهای ویرانگر، خرابی، کم شدن بهره‌وری یا کیفیت زندگی و بدون گرفتن کمک زیاد از طرف جوامع خارجی، قادر به پایداری در برابر یک حادثه طبیعی بسیار بزرگ باشد.
Comfort (1999)	ظرفیت سازگار کردن منابع و مهارت‌های موجود برای سامانه‌های جدید و شرایط عملیاتی.
Paton, Smith and Violanti (2000)	تاب‌آوری یک فرآیند فعال خوداصلاح‌کننده را شرح می‌دهد. تدبیر آگاهانه و رشد توانایی برای فعالیت به لحاظ روانشناسی در یک سطح بسیار بزرگ، نسبت به انتظار معینی که با توجه به توانایی‌های اشخاص و تجربه‌های پیشین وجود دارد.
Cardona (2003)	ظرفیت جوامع یا اکوسیستم‌های آسیب‌دیده برای هضم آثار منفی و ترمیم آن‌ها.
Pelling (2003)	توانایی یک عامل برای برآمدن از عهده فشار یک خطر یا سازگار شدن با آن.
Resilience Alliance (2005)	تاب‌آوری اکوسیستمی، ظرفیت یک اکوسیستم است برای تحمل کردن آسیب، بدون هضم شدن در درون شرایط متفاوت کیفی که به‌وسیله مجموعه متفاوتی از فرآیندها کنترل می‌شود.
UNISDR (2005)	ظرفیت یک سامانه، جامعه یا اجتماع در معرض خطرات برای سازگار شدن، مقاومت کردن یا تغییر دادن برای رسیدن به سطح قابل قبولی از عملیات و ساختار و ادامه آن. این موضوع تعیین می‌شود به‌وسیله درجه‌ای که سامانه اجتماعی قادر به سازمان‌دهی خودش است برای افزایش این ظرفیت، آموختن از بلایای گذشته، حفاظت آتی بهتر و بهبود ارزیابی‌های کاهش امکان خطر.

(منبع: Manyena, 2006: 437)

آستانه بحرانی: نقطه‌ای که تغییری بزرگ در سیستم رخ می‌دهد.

لایه های اجتماع: افراد یا گروه‌هایی از مردم با ویژگی‌های مشترک، بسته به بافت یا زمینه، لایه‌ها ممکن است خانواده‌ها، انجمن‌ها، گروه‌ها یا جوامع محلی و مسئولینی از سطوح استانی و ملی (سیستم‌ها یا انجمن‌های بهداشتی و مربوط به سلامت و یا حرفه‌ای و...) باشند.

ارتقاء تاب‌آوری: مدیریت اثرات شوک‌ها و موضوعات مرتبط با ریسک و تغییرات و بی‌ثباتی‌های آینده با تقویت ظرفیت جذب شوک‌ها یا با انطباق یافتن برای کاهش در معرض قرارگیری آن‌ها و یا دگرگونی به شکلی که شوک دیگر نتواند اثری بر سیستم داشته باشد.

ریسک (خطر): ترکیب احتمال یک رویداد و پیامدهای منفی آن.

شوک: رویدادی ناگهانی که در اغلب موارد اثر منفی زیادی روی آسیب‌پذیری سیستم و اجزاء آن می‌گذارد. شوک‌ها اثرات منفی (یا مثبت) عمده‌ای را روی معنای زندگی مردم با کارکرد مردم و کشور دارند.

شوک فراگیر: حوادث نادر (بافراوانی کم) که تقریباً بر همه اشخاص در گروه هدف اثر می‌کند، مانند درگیری‌ها، منازعات و جنگ‌های خشونت‌آمیز، فوران آتش‌فشان، زلزله و یا کاهش ارزش پول و یا یک رویداد اجتماعی آسیب‌پذیر که جنبه همگانی در آن جغرافیا گرفته است مانند کودکان کار یا اعتیاد در یک گروه سنی.

شوک ویژه: رویداد مهمی که به طور خاص بر افراد و خانواده‌ها اثر می‌گذارد، مانند مرگ نان‌آور اصلی و یا از دست دادن فعالیت یا کاری که منبع اصلی درآمد است.

شوک فصلی: مانند سیل که مربوط به فصل بارانی سال است یا تغییرات در قیمت مواد غذایی، تغییرات قیمت بازار یا شوک در یک محدوده زمانی معین مانند جابجایی‌های مکرر و یا بیماری وبا در بعضی مناطق و کشورها.

استرس (فشار، تنش): روند طولانی مدت که تضعیف‌کننده توانایی بالقوه یا تعمیق‌کننده آسیب‌پذیری کنشگرهای آن سیستم است.

سیستم: واحدی از اجتماع (فرد، خانواده، گروهی از مردم با ویژگی‌های مشترک، انجمن طایفه و قوم، بوم یا محیط زیست) مانند جنگل یا نهاد یا وجودی فیزیکی (شبکه زیر ساخت شهری) می‌باشد.

آسیب‌پذیری: تجلی آمادگی یا استعداد ابتلا به آسیب و در معرض قرار گرفتن.

۳-۱. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری

ظرفیت جذب (کنار آمدن): توانایی یک سیستم برای آماده بودن، کاهش دادن و یا جلوگیری کردن از اثرات منفی شوک‌ها، با استفاده از پاسخ‌های مقابله‌ای از پیش تعیین شده به منظور حفظ و بازگرداندن ساختارها و کارکردهای اساسی و ضروری آن سیستم است. این ظرفیت شامل مکانیسم‌های مقابله‌ای است که در طول دوره‌های شوک مورد استفاده قرار می‌گیرد، به عبارت دیگر وقتی مردم برای مقابله و غلبه بر ریسک‌ها، براساس منابعی که به طور مستقیم در دسترس‌شان است به ریسک واکنش نشان می‌دهند، از ظرفیت کنار آمدن یا جذب استفاده می‌کنند. منطق زیر بنایی این ظرفیت، عبارت است از: بازسازی یا ترمیم سطح موجود رفاه بلافاصله پس از وقوع یک حادثه.

ظرفیت انطباق: توانایی یک سیستم برای تنظیم، اصلاح و یا تغییر ویژگی‌ها و اعمال آن سیستم است تا آسیب‌های بالقوه آینده را تعدیل کرده و از فرصت‌ها به شکلی استفاده کند تا بتواند به عملکردش، بدون تغییرات عمده کیفی در عملکرد یا هویت ساختاری‌اش ادامه دهد، به عبارت دیگر به اقدامات فعال یا پیشگیرانه (مورد انتظار) که مردم براساس تجربیات گذشته‌شان آن‌ها را به کار می‌گیرند تا درس‌هایی از تجارب گذشته یاد گرفته و براساس این خطرات آینده را پیش‌بینی کرده و معیشت یا کاهش آسیب را تنظیم نمایند. ظرفیت انطباق در راستای تغییرات تدریجی بوده و در جهت حفظ وضع موجود رفاه مردم در مواجهه با خطرات آینده به کار گرفته می‌شود. تفاوت عمده بین ظرفیت‌های کنار آمدن (جذب) و انطباق در محدوده زمانی فعالیت‌هایی است که هر کدام از ظرفیت‌ها به کار می‌گیرند. در حالی که ظرفیت جذب، درگیر ماموریت‌های تاکتیکی و با منطق برنامه‌های کوتاه مدت است، ظرفیت انطباق شامل ماموریت‌های راهبردی و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت‌تر را در بر می‌گیرد.

ظرفیت تغییر (تحول، دگرگونی، مشارکتی): توانایی برای ایجاد یک سیستم کاملاً جدید به طوری که شوک دیگر هیچ تاثیری نداشته باشد. این ظرفیت زمانی ضروری است که ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، سیستم موجود را غیر قابل دفاع می‌کند. مثال‌هایی از ظرفیت تحول شامل: معرفی ساز و کار حل تعارض در یک جامعه محلی، اقدامات برنامه‌ریزی شهری و اقدامات لازم برای از بین بردن کامل فساد، توانایی مردم برای دسترسی به دارایی و گرفتن کمک از پهنه گسترده تر سیاسی و اجتماعی (یعنی از سازمان‌های دولتی و به اصطلاح جامعه مدنی) است که طی آن مردم در فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند. از سوی دیگر، با ایجاد موسسات یا توسعه ظرفیت‌های نهادی در سطوح محلی هم رفاه فردی را بهبود می‌بخشند و هم موجب نیرومندی اجتماعی در بحران‌های آینده می‌شوند.

برای تمایز بین این سه نوع ظرفیت براساس چهار معیار ذکر شده به جدول زیر توجه کنید:

جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت براساس معیارهای ذکر شده

معیار	ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
پاسخ به ریسک	به اعتبار گذشته	مورد انتظار (آینده)	مورد انتظار (آینده)
قلمرو زمانی	کوتاه مدت	بلند مدت	بلند مدت
میزان تغییر	کم (وضع موجود)	متوسط، تغییرات افزایشی	زیاد، تغییرات ریشه‌ای
نتیجه	ترسیم سطح فعلی رفاه	تامین رفاه آینده	افزایش رفاه حال و آینده

۴-۱. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی

در سالهای اخیر کاربرد مفهوم تاب‌آوری برای سامانه‌های اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است و برخی از محققان کاربرد آن را مورد توجه قرار می‌دهند؛ درحالی‌که دیگران نسبت به آن محتاط هستند. بسیاری از کاربردهای عملی که تاکنون انجام گرفته است، برای بررسی روابط تاب‌آوری اجتماعی - اکولوژیکی بوده است؛ برای نمونه: روش‌هایی که به وسیله آن تلاش‌های صورت گرفته برای بهبود تاب‌آوری اجتماعی به تاب‌آوری اکولوژیکی کمک می‌کند. (Davidson ۲۰۱۲: ۱۱۳۹). مطالعاتی که درباره واکنش به آثار خطرات به وسیله بیشاپ و همکاران (۲۰۰۰) و میالر و همکاران (۱۹۹۹) انجام شد، نشان داد که فقط عوامل مهم در تاب‌آوری اجتماعی - اکولوژیکی (یادگیری چگونگی زندگی با تغییر و تردید، ترکیب انواع دانش برای یادگیری و دانش‌اندوزی و ایجاد فرصت برای خود سازماندهی و ایجاد پیوند) تاب‌آوری را افزایش نمی‌دهند بلکه وجود آنها با سطح مشارکت در فعالیت‌ها و گروه‌های اجتماعی (برای نمونه: عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های فعالیت اجتماعی) همبستگی دارد. از این مشاهده می‌توان نتیجه گرفت که با فعالیت در زمینه کاهش خطرات، امکان خطر در جامعه می‌تواند کاهش یابد حتی اگر اعضای جامعه به خودی خود دست به کاری نزنند. وجود تعداد بیشتری از مردم در فعالیت‌های اجتماعی، حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، سودمندی و حل مسئله را ایجاد می‌کند و در نتیجه، تاب‌آوری آن‌ها در برابر بلاها و حوادث طبیعی یا خطرات اجتماعی بیشتر خواهد بود.

با وجود اینکه تحقیق بیشتر درباره این مسئله الزامی است، این تحقیق این امکان را روشن کرد که راهبردهای کاهش خطرات با توسعه اجتماعی ارتباط داده شوند و مکمل فعالیت‌های توسعه اجتماعی با آموزش خطرات خاص و فعالیت‌های کاهش ارتباط داده شوند. کی یفر (۱۹۸۴) و پیتون و بیشاپ (۱۹۹۶)، راهبردهای تفویض قدرت اجتماعی را این چنین تشریح کردند: توسعه مشارکت اجتماعی، افزایش کنترل مشاهده شده توسط ذی‌نفعان، آسان‌سازی شناخت اجتماعی از مشکلات و تدوین و توسعه راهبردهایی برای حل مساله یا فائق شدن بر مشکلات براساس روش‌هایی سازگار با نیازها، سامانه‌ها و ارزش‌های یک اجتماع خاص. برای تقویت تفویض قدرت، یک روش اجتماعی برای تصمیم‌گیری توصیه شده است. مشارکت در شناخت مشکلات مشترک و گسترش و اجرای راه‌حل برای آن‌ها، توسعه پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد عملی را آسان می‌کند. تمرکز روی اقدام فعالانه در مسائل برجسته به پروراندن سودمندی و مشارکت گروه‌های ذی‌نفع و افراد کمک

می‌کند؛ بنابراین در این مدل تفویض قدرت، عوامل کلیدی می‌توانند در این کلمات خلاصه شوند: سودمندی، پیروز شدن بر مشکل یا مساله، تقویت حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ساختارهای پشتیبانی که به طور خلاصه در بالا شرح داده شد. مبنای تفویض قدرت فقط یکبار ایجاد می‌شود؛ گام بعدی شناخت تغییر اجتماعی، شرکت داشتن اعضای جامعه برای ایجاد پشتیبانی متقابل (کمک کردن به گسترش مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پشتیبانی جامعه) و فرصت‌هایی برای تحت فشار قرار دادن نهادهای اجتماعی و حاکمیتی (کمک کردن به توسعه سودمندی و پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل) است؛ همچنین شاید سودمندی به هم پیوسته (مشارکت تعاملی) یک شاخص خوب برای سطح همکاری و کمک موجود در درون یک اجتماع باشد و در نتیجه، شاید تا اندازه‌ای احتمال موفقیت راهبردهای کاهش مساله یا مشکل را ایجاد کرده که نیاز دارد تا عملیات به هم پیوسته و منظم پذیرفته و اجرا شوند.

نقش مدیریت بحران و تاب‌آوری اجتماعی شامل ترکیب و تطبیق دورنماها / نیازهای به دست آمده از مشاوره اجتماعی در درون یک بافت راهبردی شده و تا جایی که ممکن است برای تهیه اطلاعات و منابع لازم برای تقویت تفویض قدرت، خودیاری و ارتقاء تاب‌آوری جست و جو می‌شود؛ بنابراین نهادهای سیاست‌گذار در حوزه‌های اجتماعی (به عنوان مثال معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری) به عنوان مشاور جوامع عمل می‌کنند نه به عنوان هدایت‌کننده فرآیند تغییر؛ علاوه بر این، شاید پذیرش یک راهبرد رشدگرا، برای ارتقای شایستگی و تاب‌آوری اعضای جامعه، بافتی را آماده کند که موجب تاب‌آوری مداوم در طی زمان شود. نادر بودن خطرات و یا ریسک‌ها و شوک‌ها، یک پیامد مهم دارد؛ برای نمونه: یک الگوی کمبود یا خسارت به راهبردهایی می‌انجامد که اعضای جامعه را به اینکه برای کاهش خسارتهای ناشی از خطرات، سرمایه مالی یا اجتماعی خود را خرج تقویت یا اصلاح خانه یا ساختمانشان کنند، تشویق می‌کند. از دیدگاه دیگر رشد، تمرکز روی سرمایه‌گذاری در اصلاح ساختاری برای افزایش ارزش سرمایه‌های اموال، افزایش ارزش فروش دوباره یا کاهش هزینه‌های بیمه‌ای خواهد بود و این یعنی نشان دادن منافع اجتماعی و شخصی که از انجام فعالیت‌های کاهش خطر معین به دست می‌آید؛ بنابراین این روش از تمرکز روی ارزش‌سازگاری محلی و محیط و توسعه راهبردهای هدایت‌شده به سوی حفظ کیفیت درک شده زندگی در رابطه با فعالیت خطرات، ریسک‌ها و یا شوک‌ها دفاع می‌کند «ادامه تفویض قدرت قانونی و در نتیجه شایستگی‌هایی که تاب‌آوری را در برابر مصائب پی‌ریزی می‌کنند شامل ادغام سودمندی به هم پیوسته، توانایی‌های فائق آمدن بر مشکل و پشتیبانی از حس تعلق و هویت اجتماعی می‌شود. این موضوع توانایی برای واکنش در برابر مصائب را طوری پرورش خواهد داد و تقویت خواهد کرد که خسارت و بی‌نظمی را به حداقل برساند و رشد را ارتقا دهد. این موضوع از طریق طرح‌ها و فعالیت‌هایی که مشارکت اجتماعی را در حل مشکل تقویت می‌کنند به آسانی انجام می‌شود؛ اگر از همان ابتدا فعالیت اجتماعی بر یک حادثه خطرناک خاص استوار باشد، این موضوع به‌طور ویژه‌ای اهمیت می‌یابد.» (رمضانزاده لسبویی، ۱۳۹۳).

خصوصیات یک جامعه (شهر یا محله) تاب‌آور

امروزه برای درک ویژگیها و خصوصیات جوامع تاب‌آور مطالعات زیادی صورت گرفته است؛ برای نمونه: کای و همکاران (۲۰۱۱: ۳۶۹-۳۶۰) مطالعه‌ای با عنوان «شناسایی مطلوبترین استراتژی‌های بهبود تاب‌آوری اکولوژیکی در برابر سیل در مناطق آسیب‌پذیر اکولوژیکی» را انجام داد؛ هرچند او در مطالعه تنها به بررسی عوامل سیلاب در یک شهر کوچک پرداخت اما در مطالعه خود به این نتیجه رسید که مسائل مدیریت در تاب‌آوری بسیار مهم است:

- توانایی تحمل شوک‌ها و ضربه‌های وارده از یک خطر به گونه‌ای است که آن خطر (ریسک‌ها و یا شوک‌ها) تبدیل به سانحه نشوند (احتمال شکست را کاهش دهد)
- توانایی برگشت به عقب، پس از سانحه (بتواند پیامدهای شکست را کاهش دهد)
- امکان‌وفرصبت برای تغییر و پذیرش پس از سانحه (زمان موردنیاز برای بهبودی و همچنین مقدار آسیب‌پذیری را کاهش دهد)

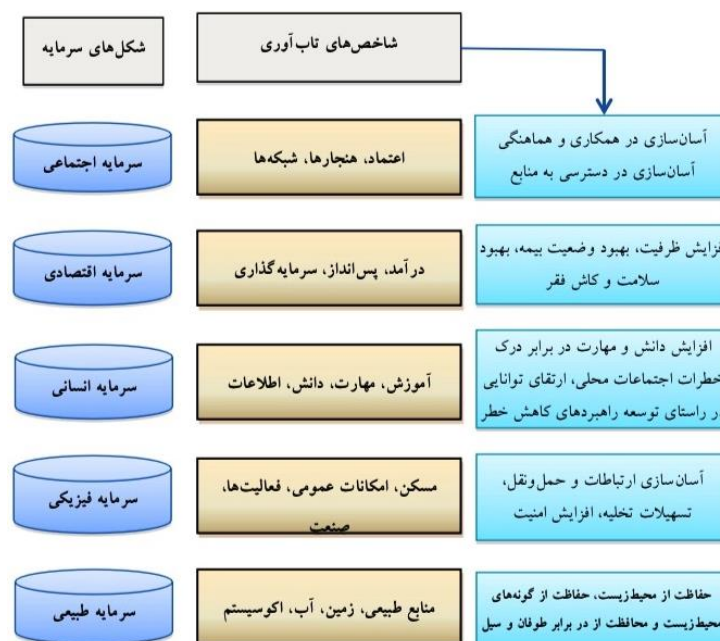
۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری

برای ایجاد شهرها، محله‌ها و یا جوامع تاب‌آور با تأکید بر نقش مدیران محلی، اشکال مختلف سرمایه نقش دارند که سرمایه اجتماعی با تأکید بر مولفه‌های اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها یکی از انواع سرمایه تأثیرگذار می‌باشد. سرمایه اجتماعی تاریخچه‌ای بس طولانی و نامحسوسی در میان علوم اجتماعی دارا می‌باشد. اولین کسی که این اصطلاح را به کار برد هانی فان بود. بعدها

جیمز کلمن نقش شرکت اجتماعی را در شکل‌گیری فرهنگ و تعلیم و تربیت شرح داد. (قالیباف و همکاران، ۱۳: ۱۳۸۸). سرمایه اجتماعی یکی از ابعاد برجسته تحقیقاتی علوم اجتماعی است، این اصول اجتماعی باعث تقویت افراد و گروه‌ها می‌شود. «سرمایه اجتماعی با عضویت در گروه‌ها و انجمن‌ها، اهداف گروهی را مثل دموکراسی، مشارکت و توسعه اجتماعی را تقویت می‌کند.» (پوتنام، ۲۰۰۲: ۶۹). پوتنام مدعی است که «شرکت در اجتماع مانند شبکه‌های رسمی و شبکه‌های غیررسمی جامعه، مرکز اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی است» (۵۶: ۲۰۰۰). سرمایه اقتصادی، انسانی، سرمایه فیزیکی و سرمایه طبیعی از انواع سرمایه‌های دیگر هستند که در مجموع به صورت یک سامانه در عملکرد اجتماعات تاب‌آور تأثیرگذار هستند (Mayunga, 6: ۲۰۰۷). «سرمایه اقتصادی که درآمد پولی و سایر منابع مالی و دارایی‌ها و نیز تجلی نهادی آن یعنی حقوق مالی را در برمی‌گیرد. سرمایه اقتصادی سیال‌تر است و به آسانی به سرمایه اجتماعی و فرهنگی تبدیل می‌شود، در مقابل، قابلیت تبدیل سرمایه اجتماعی به سرمایه فرهنگی پرهزینه‌تر است.» (نوربخش، ۱۱۱: ۱۳۹۰-۱۱۲) سرمایه انسانی بیشتر آموزش، مهارت و دانش مدیران و سطوح محلی در برابر ریسک‌ها و خطرات را شامل می‌شود. آموزش و ظرفیت‌سازی کاهش خطرپذیری بلایا در سطح محلات به عنوان یکی از اصولی است که در فرآیند مدیریت تاب‌آوری و بلایا پیوسته باید مورد توجه قرار گیرد. سرمایه فیزیکی شامل مسکن، امکانات عمومی و... است که آسان‌سازی در ارتباطات و حمل و نقل از زیرمجموعه‌های آن به شمار می‌رود و در نهایت، سرمایه طبیعی هم شامل منابع طبیعی، آب و اکوسیستم می‌باشد که در این بخش باید گونه‌های خاص گیاهی و جانوری و شرایط محیط طبیعی زندگی افراد و حفاظت از آنها در برابر بلایا محافظت شوند»

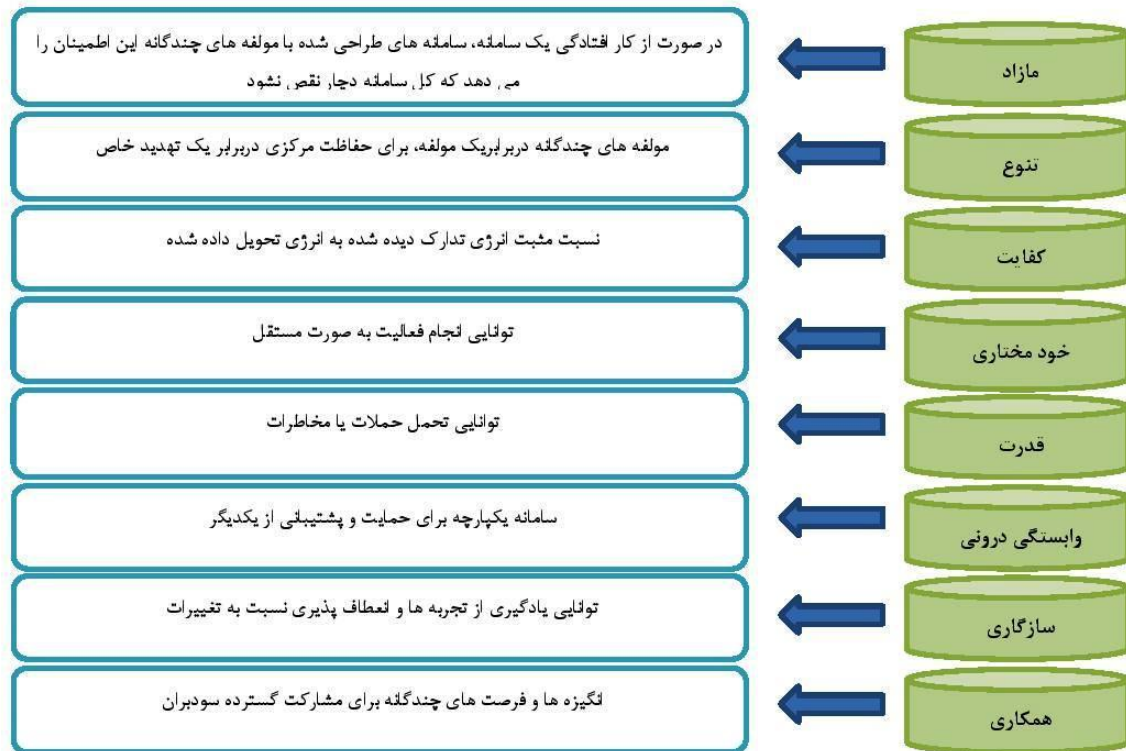
از مهمترین خصوصیات جوامع تاب‌آور، عملکرد سرمایه انسانی در شهرها است. سرمایه انسانی، مهارت، دانش و سطح اطلاعاتی جوامع را در ارتباط با بهبود وضعیت تاب‌آوری می‌سنجد. افزایش دانش و مهارت در برابر درک خطرات شهروندان، ارتقای توانایی در راستای توسعه راهبردهای کاهش خطر از مهمترین ویژگی‌های جوامع تاب‌آور می‌تواند دانسته شود که برای ایجاد این وضعیت آموزش به عنوان یک اصل ضروری پیوسته مورد تأکید برنامه‌ریزان است. در رابطه با آموزش خطرات، این فرآیند می‌تواند به وسیله آماده کردن شهروندان با طرح‌های خطری که چالش‌های بالقوه، فرصت‌ها و رفتارهایی که به وسیله اجتماع در برابر خطر صورت می‌گیرد را شرح دهد و همچنین توسعه راهبردهای استفاده کردن از آنها یا مدیریت و احاطه کردن آنها را شرح می‌دهند.

برای ایجاد جوامع تاب‌آور در برابر بلایا و خطرات پنج سرمایه، اجتماعی، اقتصادی، انسانی، فیزیکی و طبیعی تأثیرگذار هستند. برای ایجاد جوامع تاب‌آور در سال‌های اخیر، این رویکرد بسیار مورد بررسی قرار گرفته است. راه حل‌های بسیاری زیادی هم برای ایجاد جوامع تاب‌آور ارائه شده است. شکل زیر نوع تقسیم‌بندی سرمایه‌ها و نقش آن‌ها را در تاب‌آوری جوامع به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرآیند تاب‌آوری

شکل زیرهشت ویژگی شهرهای تاب‌آور را از دیدگاه گودزچالک مطرح می‌کند که این ویژگیها عبارت اند از: تنوع، کفایت، خودمختاری، قدرت وابستگی درونی، سازگاری، مازاد و همکاری. خودمختاری شهرها بر توانایی انجام فعالیتهای مدیریت شهری به صورت مستقل تأکید دارد. قدرت هم بر توانایی و مقاومت شهر در راستای مقابله با انواع بلایا و خطرات اشاره دارد و نیز همکاری و سازگاری بر میزان مشارکت شهروندان.

شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور

۶-۱. نتیجه گیری

آموزش در سطوح مختلف جامعه با هدف حفظ امنیت به ویژه در زمان وقوع خطرات و شرایط پس از وقوع، اهمیت بیشتری دارد. مهمترین اقداماتی که نهادهای برنامه ریز در این زمینه می توانند انجام دهند عبارتند از: آگاهی و برنامه های آموزشی درباره کاهش خطرپذیری، برنامه های آموزشی برای مقامات محلی و مدیران جامعه، برنامه ها و تمرینهای مشارکتی برای اعتمادسازی و مشارکت ذی نفعان در جوامع محلی و در نهایت، در راستای تاب‌آوری جوامع به لحاظ رویکردی و براساس قوانین موجود در کشور ابتدا باید میزان تاب‌آوری در ابعاد مختلف با تأکید بر شاخصها و معیارهای قابل سنجش مورد واکاوی قرار بگیرد. طرح ارتقا تاب‌آوری زنان و خانواده ابتکاری است که از سال ۱۳۹۵ تاکنون توسط معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در سطح ملی و با همکاری بخشها و نهادهای ذیربط در استانها برنامه ریزی و اجرا شد تا بتواند ضمن آموزش و توسعه ظرفیت های فردی و گروهی برای ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده در سطوح محلی، جوامع را به درک فعال از چشم انداز ریسک و چگونگی اثر آن بر سیستم و چگونگی کنش های جامعه در هر زمینه، تعیین این که در کدام لایه جامعه آن خطرات به بهترین شکل مدیریت شوند و استفاده از مجموعه ای از اصول تاب‌آوری به منظور تقویت ظرفیت سیستم برای جذب شوک و یا انطباق و تغییر به طوری که کمتر در معرض شوک قرار گیرند، مجهز نموده تا با برنامه ریزی مشارکتی و تقویت لایه های اجتماعی، بتوانند ارتقا تاب‌آوری اجتماعی حوزه زنان و خانواده از کوتاه تا بلند مدت را محقق سازند.

۲. نقشه استان

شکل ۳. نقشه استان قزوین

۳. گزارش فاز یک

۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح

شناسایی تسهیل‌گر سطح ۱ متخصص، آموزش دیده و مورد تایید معاونت امور زنان و خانواده که تسلط کافی بر موضوع داشته و سابقه همکاری با معاونت را در طرح‌های سال گذشته موضوع تاب‌آوری داشته‌اند که اسم ایشان طی هماهنگی با استان و مکاتبه از سوی معاونت امور زنان و خانواده به استان‌ها اعلام گردید و دعوت ایشان برای اجرای طرح و هماهنگی زمانی برای ارائه خدمات متناسب با طرح صورت پذیرفت. هماهنگی برای برگزاری نشست توجیهی توسط دفتر امور زنان و خانواده استانداری، با حضور تسهیلگر سطح ۱، جهت تبیین اهداف طرح و چگونگی اجرای بهینه آن در سطح استان، با توجه به سوابق اجرایی و گزارش‌های اجرای پروژه طی سال‌های گذشته و توجیه کارشناسان مرتبط با طرح در استانداری و مشاوران امور بانوان فرمانداری‌های سطح استان انجام گردید.

سایر تجهیزات مطابق دستورالعمل ارسالی از سوی معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری و چک لیست اقلام و لوازم و الزامات برگزاری کارگاه آموزشی نیز تهیه شد (به‌طور مثال: لوازم التحریر مورد استفاده در کارگاه، مکان برگزاری، لوازم کمک آموزشی مانند ویدئو پروژکتور، پرینتر و...). امکانات صوتی و سرمایشی محل برگزاری قبل از اجرای کارگاه بازرسی و نواقص برطرف گردید.

۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید

انتخاب اساتید برای هر کدام از استان‌ها براساس ارزیابی‌های معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در طرح تاب‌آوری سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ و با توجه به توانایی تسهیل‌گران، شناخت نسبت به اقلیم و آسیب‌های استان و تجربه موفق در همکاری با معاونت امور زنان و خانواده و باتوجه به شاخص‌های صفحه بعد صورت گرفته است.

- تخصص، مدرک تحصیلی
- فعالیت در مرکز مشاوره دانشگاه
- تسلط کامل بر آمار آسیب‌های اجتماعی استان
- اجرای طرح‌های پژوهشی متعدد مرتبط در این زمینه
- تیم اجرایی فعال
- استاد برجسته کشوری

۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان

سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در سراسر استان براساس شاخص‌های زیر و مکاتبه با کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها و معرفی از سوی آنها انجام شد. هم‌چنین هماهنگی با کارشناسان دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری بهزیستی و فرمانداری‌های سراسر استان در بخش سازمان‌های مردم‌نهاد نیز در این زمینه صورت پذیرفت:

- فعال و خود انگیخته در حوزه‌ی آسیب‌های اجتماعی به ویژه زنان و خانواده
- فعال در سمن‌های مرتبط با دفتر امور بانوان یا مراکز مرتبط با آسیب‌های اجتماعی
- اطمینان از مشارکت در اجرای مرحله‌ی دوم طرح
- توانایی تسهیل‌گری
- حداقل تحصیلات کارشناسی

۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح

• به مدت ۵ روز • ۲۵ الی ۲۹ تیرماه ۱۳۹۷، ۳ الی ۴ مردادماه ۱۳۹۷	مدت زمان
• ۱۳۹۷/۴/۲۵ دفتر امور بانوان و خانواده استانداری به مدت ۳ ساعت	زمان جلسه توجیهی
• برنامه آموزشی و الزمات و جزوات آموزشی و کمک آموزشی توسط اساتید و تسهیل‌گران از یک هفته قبل در اختیار استانداری قرار گرفت	ارسال بسته توجیهی

شکل ۴. برنامه کارگاه

خلاصه‌ی فعالیت‌های اجرایی و علمی انجام شده تا برگزاری کارگاه به شرح زیر است:

- اسفند ۱۳۹۶: مشخص شدن مجری و عقد تفاهم‌نامه با سمن
- اسفند ۱۳۹۶: برگزاری جلسات هماهنگی مجری با مدیر کل دفتر بانوان و خانواده استانداری جهت تعیین راهبردها و سیاست‌های اجرایی طرح در استان

- فروردین ۱۳۹۷: شکل‌گیری دبیرخانه و تیم اجرایی طرح
- تیر ۱۳۹۷: برگزاری اولین جلسه‌ی توجیهی برای شرکت‌کنندگان احتمالی در کارگاه
- مرداد ۱۳۹۷: برگزاری کارگاه تکمیلی تسهیل‌گران
- مرداد ۱۳۹۷: نگارش گزارش کارگاه اول + هماهنگی با شرکت‌کنندگان در کارگاه اول برای تسهیلگری در مرحله دوم
- مرداد ۱۳۹۷: اجرای مرحله دوم طرح

خلاصه اجرای کارگاه:

این کارگاه آموزشی با حضور ۲۱ نفر از نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد فعال معرفی شده از سوی فرمانداری ها و به تسهیل‌گری خانم موقری به مدت ۵ روز در تیر و مردادماه طی دو مرحله برگزار گردید. این کارگاه با رویکرد آموزش مشارکتی و شیوه‌های خلاق آموزشی مباحثی از جمله: تاریخچه تاب‌آوری و تعاریف آن، ریسک‌ها، شوک‌ها، استرس‌ها و تاثیر آن بر سیستم، شناسایی شکاف‌ها در تاب‌آوری سیستم و تدوین نقشه‌راه تاب‌آوری سیستم در گروه‌ها مورد بحث و تمرین قرار گرفت.

جدول ۳- مشخصات اعضای سازمانهای مردم‌نهاد و تشکل‌های غیر دولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی

ردیف	نام و نام خانوادگی	مدرک و رشته تحصیلی	نام سازمان ذیربط	ساعات حضور در کارگاه
۱	خدیدجه رضوانی	کارشناس روانشناسی عمومی	موسسه همیاران سلامت روان به سامان	۳۶
۲	ناهید مهدی آبادی	لیسانس روانشناسی	انجمن گوهر آسمانی جوان	۳۶
۳	حاجیه اصغری	دانشجو	موسسه هنگامه معرفت	۳۶
۴	لیلا اصغری	لیسانس	موسسه هنگامه معرفت	۳۶
۵	نسیم نوری	لیسانس روانشناسی عمومی	موسسه سبز تاک	۳۶
۶	طاهره محمدعلیخانی	ارشد روانشناسی عمومی	موسسه خیراندیشان جوان کوثر	۳۶
۷	اشکان خاتونی	ارشد روانشناسی	موسسه سبز تاک	۳۶
۸	صدیقه مهدی آبادی	فوق لیسانس ادبیات فارسی	موسسه همیاران سلامت روان توانگران	۳۶
۹	اکرم رضایی	-	خانه فرهنگ عصمت اباد	۳۶
۱۰	سحر قنبری	لیسانس	موسسه سلامت روان گامی به سوی موفقیت	۳۶
۱۱	اکرم قنبری	لیسانس فقه و مبانی حقوق	موسسه همیاران سلامت و روان گام سپید	۳۶
۱۲	ریحانه معاریف	لیسانس روان شناسی	موسسه مرکز صدرا	۳۶
۱۳	عصمت محمدعلیخانی	لیسانس حسابداری	موسسه گامی به سوی موفقیت	۳۶
۱۴	آرزو طوس محمدی	فوق لیسانس	مجتمع فرهنگی اجتماعی بوبین زهرا	۳۶
۱۵	زهرا طوس محمدی	لیسانس	مجتمع فرهنگی اجتماعی بوبین زهرا	۳۶
۱۶	مرضیه خاکباز	لیسانس	خانه فرهنگ بهار	۳۶
۱۷	یگانه بیگ محمدی	دیپلم	موسسه خوشه طلایی	۳۶
۱۸	مرجان کاظم خانلو	لیسانس	موسسه خوشه طلایی	۳۶
۱۹	فاطمه غفاری	لیسانس	موسسه بهار	۳۶
۲۰	سهیلا قربانی	لیسانس	موسسه خیراندیشان جوان کوثر	۳۶
۲۱	سکینه اسماعیلی	فوق لیسانس روانشناسی	موسسه روان به سامان	۳۶

۳-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن (مبثنی بر پیش‌آزمون و پس‌آزمون)

در فاز اول طرح که ۵روز (۳۶ ساعت آموزشی) به طول انجامید، نمایندگان ۲۱ سازمان مردم‌نهاد و فعال اجتماعی به عنوان تسهیل‌گر سطح ۲ تحت آموزش قرار گرفتند. مطالب و سر فصل‌های آموزشی براساس محتوای در نظر گرفته شده توسط معاونت امور زنان و خانواده که در اختیار اساتید قرار گرفته بود، تدریس گردید. لازم به ذکر است فرآیند آموزشی به صورت کارگاهی طراحی و شرکت‌کنندگان علاوه بر یادگیری مطالب تئوری در قالب گروه‌های ۶-۵ نفره به تمرینات عملی پرداختند.

نقاط قوت شناسایی شده توسط تسهیلگر سطح یک:

- مشارکتی بودن پروژه در محتوا و شکل
- افزایش تعامل سمن‌ها با همدیگر و با دفتر امور بانوان
- انگیزه‌ی بالای تسهیل‌گران محلی در یادگیری و تمرین تکنیک‌های تسهیل‌گری

نقاط ضعف شناسایی شده تسهیلگر سطح یک:

- عدم آشنایی قبلی شرکت‌کنندگان کارگاه با مبحث تاب‌آوری اجتماعی

نقاط قوت شناسایی شده کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- برنامه ریزی دقیق جهت اجرای دوره
 - توزیع بسته‌های آموزشی ویژه تسهیلگران سطح ۲
 - مکان مناسب آموزشی با امکانات لازم
 - انتخاب افراد با سطح علمی بالاتر و فعالیت مرتبط از سوی شهرستانها
- نقاط ضعف شناسایی شده توسط کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:**
- طولانی بودن زمان جهت آموزش

سطح کلی رضایت از کارگاه

- نتایج پیش‌آزمون در این طرح نشان داد اکثر افراد برداشت درستی از مفهوم تاب‌آوری اجتماعی نداشتند و تاب‌آوری فقط در حوزه فردی برایشان تعریف شده بود.
- در پس‌آزمون گرفته شده به درک درستی از این مطلب رسیده بودند.

۴. گزارش فاز دو

۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان

شکل ۵. نقشه گسترده فعالیت‌ها در مناطق استان

جدول ۳. توزیع فعالیت‌ها در مناطق استان

محل	شهرستان
اقبالیه	قزوین
مینودر	قزوین
نواب	قزوین
بیدستان	البرز
مطهری	البرز/ الوند
عصمت آباد	بوئين زهرا
سید جمال‌الدین اسدآبادی	تاکستان
منبع آب	تاکستان / نرجه

۴-۲. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم**طرح**

- هماهنگی و برگزاری جلسه ای با حضور فرماندار و روسای ادارات با هدف معرفی طرح در تمامی شهرستانها.
- بررسی جمعیتی و جغرافیایی مناطق شهری و حاشیه ای شهر با کمک کارشناس امور اجتماعی فرمانداری و با حضور معاون فرمانداری و رییس بهزیستی.
- شناسایی انواع آسیب های اجتماعی محلات و جمع بندی آنها با توجه به اطلاعات و گزارشات فرمانداری ها.
- انتخاب چند محله که آسیبهای اجتماعی بالاتری داشتند و ورود به آنها جهت اجرای طرح.

۴-۳. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی**مربوطه**

- اطلاع رسانی فراخوان در مساجد منتخب محلات آسیب خیز.
- اطلاع رسانی در نشستهایی که امام جماعت و معتمدین محل با مردم داشتند.
- استفاده از کانون های مساجد و پایگاه‌های بسیج جهت اطلاع رسانی.
- ثبت نام از بین افراد شرکت کننده در نشست ها جهت شرکت در کارگاههای آموزشی.
- تنظیم برنامه اجرایی کارگاه با نظر ثبت نام کننده ها در کارگاه.
- هماهنگی با ادارات مختلف جهت استفاده از مکان‌های آنها برای اجرای کارگاه.

۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفوذ در میان مردم محلی جهت**اجرای طرح**

- هماهنگی با فرمانداری جهت معرفی و شناسایی افراد ذی‌نفوذ و معتمد.
- نشست با افراد ذی‌نفوذ برای معرفی طرح.
- اخذ لیست افرادی که احتمالاً بتوانند در کارگاه شرکت کنند.

۴-۵. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح

- برگزاری نشست با مدیران شهرستانی جهت هماهنگی برای ورود به محلات (یک هفته).
- ارتباط با جامعه محلی، اطلاع رسانی اولیه و هماهنگی ورود به محلات در سطح محلی (دو هفته).
- برگزاری کارگاه های آموزشی و جلب مشارکت جامعه محلی در راستای شناسایی آسیب های اجتماعی محلی و بهره گیری از ظرفیت های مشارکتی جامعه محلی و راهکارهای عملیاتی برای کاهش آسیب (یک تادو ماه).
- طراحی و تدوین نقشه راه محلی با مشارکت جامعه محلی (دو هفته).
- ترسیم نقشه راه ارتقاء تاب آوری استان (یک هفته).

مقرر گردید تا ده روز بعد از اجرای کارگاه درفاز اول تسهیلگران سطح دو، برنامه اجرایی خود را طبق شیوه نامه اجرایی طرح بر مبنای ۶۰ ساعت آموزشی و توجیهی برای مردم محله بعد از مشورت و همفکری با مردم محلی تنظیم و به کارشناس فرمانداری و در نهایت به کارشناس مجری طرح خانم رسولی ارائه دهند.

در این فاز، ۸ محله و روستای آسیب خیز از ۵ شهرستان تحت پوشش طرح قرار گرفت. تعداد ۲۴۶ نفر از جوامع محلی به مدت ۶۰ ساعت در مجموع ۱۴۷۶۰ نفر / ساعت تحت پوشش طرح قرار گرفتند.

جدول ۴. مشخصات کلاس‌های آموزشی

نام شهر / منطقه / محله	نام آموزشگر محلی (عضو سازمان غیردولتی)	میزان ساعت تدریس و تسهیلگری	تعداد متریبیان (زنان و خانواده‌های محلی)	عنوان ریسک یا شوک
قزوین / اقبالیه	سحر قنبری	۶۰	۳۰	اعتیاد و فروش مواد مخدر
قزوین / مینودر	نسیم نوری	۶۰	۲۰	بیکاری زنان و جوانان
قزوین / نواب	اکرم رضایی	۶۰	۳۵	بیکاری و فقر اقتصادی
البرز / بیدستان	ناهید مهدی آبادی	۶۰	۴۵	اعتیاد و فروش مواد مخدر
البرز / الوند / مطهری	حاجیه اصغری	۶۰	۲۵	افسردگی زنان آسیب دیده اجتماعی و خشونت
بوئین زهرا / عصمت آباد	زهرا طوس محمدی	۶۰	۳۰	اعتیاد
تاکستان / محله سید جمال‌الدین آسدآبادی	مرضیه خاکباز	۶۰	۳۲	بیکاری زنان سرپرست خانواده
تاکستان / نرجه	طاهره محمد علیخانی	۶۰	۲۹	بیکاری زنان و جوانان

۶-۴. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۲

با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود و پیشرفت آنها که به صورت سونامی جامعه رادگیر کرده است، پیشنهاد می‌شود، دولت نقش جدی تری در رابطه با کنترل و پیشگیری داشته باشد. اجرای دوره تاب‌آوری اجتماعی در این شرایط یک اقدام خوب، اما کافی نیست. مردم در این شرایط نیاز به تغییر نگرش و کار فرهنگی عمیق دارند. قبل از اجرای طرح تاب‌آوری باید در این خصوص زمینه‌سازی کرد و در این صورت اگر این طرح به خوبی انجام شود، نقش بی‌بدیلی در کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهد داشت. در هر صورت زمانی می‌توان گفت طرح موفق عمل کرده است که راهکارهای ارائه شده مورد توجه مسئولین باشد و بتوانند آنها را عملی سازند.

مشارکت موثر گروه‌های محلی برای شرکت در کارگاه و فرآیند اجرایی طرح، درگیر نمودن در فرآیند تدوین برنامه‌ریزی مشارکتی برای اولویت‌بندی مسائل محلات و فعالیت‌های میدانی برای شناخت ظرفیت‌ها، سرمایه‌ها و دارایی‌های محلات نشان از ارتباط موثر شرکت‌کنندگان از مدل اجرایی طرح می‌دهد. شایان ذکر است این طرح در محلات با شرایط یکسانی روبرو بوده است و محلاتی که سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران تجربه مشارکتی را از قبل در آنها داشته است، میزان پیشرفت و اعتماد عمومی نسبت به طرح بالاتر بوده است. با عنایت به برگزاری طرح در حاشیه شهرها از سویی فرصت مغتنمی برای شرکت در کارگاه و از سویی بانوان روستاها در مناطق دوردست استان، با عنایت به دغدغه‌ها و آسیب‌هایی که با آن مواجه هستند، کمتر زمانی برای شرکت منظم در کارگاه داشته که جذب این نوع مخاطبین تجربه و تخصص کار با این نوع مخاطبین را می‌طلبید و این مشارکت در فرآیند طرح منظم و توسعه یافت.

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۱ و کارشناس طرح تاب‌آوری در دفتر امور زنان و خانواده استانداری

ارزیابی براساس مشاهدات و بازدیدهای میدانی صورت‌پذیرفته و شاخص‌هایی مانند مشارکت افراد و گروه‌های محلی، درگیر نمودن شرکت‌کنندگان در انتخاب و اولویت‌بندی مساله بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی برای حل مساله و مشکل مطرح شده و میزان ارتباط موثر تسهیل‌گر سطح ۲ با جامعه محلی در نظر گرفته شده است.

۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده (از نگاه تسهیلگر سطح ۲، کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری و تسهیلگر سطح ۱، نظرسنجی از شرکت‌کنندگان در کارگاه‌ها)

- اجتماع محور بودن طرح.
 - علاقمند بودن کارشناسان طرح در دفتر امور بانوان و خانواده استانداری و دانشگاه الزهرا و پیگیری بودن آنها.
 - انتخاب قشر آسیب پذیر به عنوان گروه هدف طرح.
 - برگزاری دوره به صورت کارگاه مشارکتی و ایجاد جذابیت در بین شرکت‌کنندگان با کارهای گروهی.
 - عدم محدودیت جنسی و سنی و تحصیلاتی و اجتماعی و....
- **نقاط ضعف**
- مناسب نبودن مکان کارگاهها در محلات در اکثر شهرستانها به خاطر عدم همکاری سایر ارگانها.
 - طولانی بودن ساعات آموزشی برای مردم محلی با توجه به اینکه مردم محلی برنامه زمانی مشخصی برای وقت آزاد خود ندارند و نمی‌توانند طولانی مدت برنامه تنظیم کنند.

شکل ۶. نمودار جنسیت شرکت‌کنندگان

۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات

۵-۱. شهرستان قزوین - محله اقبالیه

- سیمای محله

نام محله	• محله اقبالیه
گروه مخاطب	• زنان ساکن محله
نوع ریسک	• اعتیاد و فروش مواد مخدر
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• سحر قنبری

شکل ۷. سیمای محله اقبالیه

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله اقبالیه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد و فروش مواد مخدر	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۸. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله اقبالیه

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	تامین امنیت اجتماعی محله با گشت شبانه روزی و نصب کانکس نیروی انتظامی	کوتاه مدت	نیروی انتظامی، استانداری، بسیج محلات
۲	برگزاری آموزش مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان	کوتاه مدت	آموزش و پرورش، سازمان‌های مردم‌نهاد بهزیستی
۳	برگزاری دوره‌های آموزشی پیشگیری از اعتیاد، حل مساله و کنترل خشم	میان مدت	بهزیستی، همیاران سلامت روان، خیریه‌ها ورزش و جوانان، مراکز مشاوره و کلینیک‌های مددکاری
۴	تحت پوشش قرارگرفتن هزینه‌های درمان و ترک اعتیاد توسط بیمه و حمایت از خانواده‌های آسیب‌پذیر برای رهایی از اعتیاد	میان مدت	سازمان تامین اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی، شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر
۵	تصویب و اجرای قوانین شدید و مقابله با توزیع‌کنندگان کلان و مافیای مواد	بلند مدت	مجلس شورای اسلامی، نیروی انتظامی
۶	افزایش مراکز کاهش آسیب ناشی از سوءمصرف مواد مخدر در سطح محلات آسیب‌خیز	بلند مدت	وزارت بهداشت و آموزش پزشکی، نیروی انتظامی، ستاد مبارزه با مواد مخدر

جدول ۵. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله اقبالیه

گالری تصاویر

شکل ۹. گالری تصاویر محله اقبالیه

۵-۲. شهرستان قزوین - محله مینودر

- سیمای محله

نام محله	• مینودر
گروه مخاطب	• زنان و دختران جوان
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• بیکاری زنان و جوانان
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• نسیم نوری

شکل ۱۰. سیمای محله مینودر

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله مینودر

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری زنان و جوانان	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ ساله

شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مینودر

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	برگزاری کلاس‌های آموزشی، مهارتی و هنری متناسب با شرایط محلی و ظرفیت‌های فردی	کوتاه مدت	سازمان فنی و حرفه‌ای، سازمان‌های مردم نهاد، فرمانداری
۲	برگزاری کارگاه‌های آموزشی آشنایی با مهارت خودآگاهی و تاب‌آوری فردی و اجتماعی	کوتاه مدت	فرمانداری، سازمان‌های مردم نهاد بهزیستی
۳	نظارت بر مراکز کسب و کار و کارخانجات صنعتی برای جذب نیروهای بومی	میان مدت	ادارکل صنعت، معدن و تجارت، استانداری، شرکت شهرک‌های صنعتی
۴	تشکیل تعاونی‌های محلی و توسعه کسب و کار خانگی و خرد	میان مدت	اداره کل تعاون، دفتر امور بانوان و خانواده استانداری، بانک‌ها
۵	وضع قوانین حمایتی از کسب و کارهای زنان در راستای رونق تولید	بلند مدت	مجلس شورای اسلامی
۶	الزام نهادهای اجرایی در حمایت و بازاریابی فروش محصولات تولیدی زنان محلی	بلند مدت	استانداری، شهرداری
۷	ایجاد فرصت‌های شغلی در سطح استان ویژه جوانان	بلند مدت	دولت

جدول ۶. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله مینودر

۳-۵. شهرستان قزوین - محله نواب

- سیمای محله

نام محله	• محله نواب
گروه مخاطب	• زنان و ساکنین جامعه محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• بیکاری و فقر اقتصادی
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• اکرم رضایی

شکل ۱۲. سیمای محله نواب

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله نواب

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری و فقر اقتصادی	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت « ۲ ماه

شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نواب

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	برگزاری دوره‌های مهارت آموزی در سطح محلات	کوتاه مدت	شهرداری، سازمان فنی و حرفه ای
۲	تاسیس صندوق‌های قرض الحسنه در سطح محلی جهت توسعه مشاغل خانگی و خرد	کوتاه مدت	بسیج، نهادهای خیریه
۳	توسعه بیمه رایگان اقشار آسیب پذیر و خانواده‌های آنان	میان مدت	سازمان تامین اجتماعی، بیمه خدمات درمانی و بیمه سلامت
۴	برنامه‌ریزی جهت عدم مهاجرت افراد به شهرهای بزرگ	میان مدت	مجلس شورای اسلامی، دولت محلی
۵	تصویب و اجرای قوانین در تشدید مبارزه با مافیای قاچاق کالا	بلند مدت	مجلس شورای اسلامی، نیروی انتظامی
۶	تغییر سیاست آموزش و پرورش درمقاطع تحصیلی و توسعه آموزش‌های مهارتی ویژه دانش آموزان	بلند مدت	وزارت آموزش و پرورش

جدول ۷. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله نواب

گالری تصاویر

شکل ۱۴. گالری تصاویر محله نواب

۴-۵. شهرستان البرز - محله بیدستان

- سیمای محله

نام محله	• محله بیدستان
گروه مخاطب	• زنان دارای همسر زندانی و آسیب دیده
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• اعتیاد و فروش مواد مخدر
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• ناهید مهدی آبادی

شکل ۱۵. سیمای محله بیدستان

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله بیدستان

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد و فروش مواد مخدر	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۳ سال

شکل ۱۶. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله بیدستان

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	ایجاد ایستگاه و کانکس‌های نیروی انتظامی در سطح محلی	کوتاه مدت	نیروی انتظامی، استانداری
۲	برگزاری آموزش مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان	کوتاه مدت	آموزش و پرورش، سازمان‌های مردم‌نهاد بهزیستی
۳	برگزاری دوره‌های آموزشی پیشگیری از اعتیاد، حل مساله و کنترل خشم	میان مدت	بهزیستی، همیاران سلامت روان
۴	تحت پوشش قرار گرفتن هزینه‌های درمان و ترک اعتیاد توسط بیمه و حمایت از خانواده‌های آسیب پذیر برای رهایی از اعتیاد	میان مدت	سازمان تامین اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی، شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر
۵	تصویب قوانین شدید و مقابله با توزیع‌کنندگان کلان و مافیای مواد	بلند مدت	مجلس شورای اسلامی
۶	افزایش مراکز کاهش آسیب ناشی از سوء مصرف مواد مخدر در سطح محلات آسیب خیز	بلند مدت	بهزیستی وزارت بهداشت

جدول ۸. اقدامات پیش‌بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله بیدستان

گالری تصاویر

شکل ۱۷. گالری تصاویر محله بیدستان

۵-۵. شهرستان البرز - الوند - محله مطهری

- سیمای محله

• محله مطهری	نام محله
• زنان جامعه محلی	گروه مخاطب
• افسردگی زنان آسیب دیده محلی و خشونت	نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• حاجیه اصغری	نام تسهیلگران

شکل ۱۸. سیمای محله مطهری

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله خراشاد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• افسردگی زنان آسیب دیده اجتماعی و خشونت	• بلندمدت و فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ سال

شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله مطهری

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	ایجاد فضای ورزش همگانی برای زنان و دختران محلی	کوتاه مدت	شهرداری ورزش و جوانان، خیرین
۲	آموزش مهارت‌های کسب و کار به زنان و دختران و خانواده‌های آسیب پذیر	کوتاه مدت	کمیته امداد، شهرداری، سازمان‌های مردم نهاد، فنی و حرفه ای
۳	افزایش برنامه‌های شاد و فراغتی در سطح محلی ویژه خانواده‌ها	میان مدت	انجمن‌های فرهنگی و هنری، سازمان‌های مردم نهاد، بسیج
۴	حمایت و راه اندازی کسب و کارهای خانگی ویژه زنان آسیب دیده	میان مدت	بهبیستی، کمیته امداد، فنی و حرفه ای، پایگاه‌های سلامت اجتماعی
۵	گسترش اماکن ورزشی محلات ویژه نوجوانان، جوانان و زنان	بلند مدت	وزارت ورزش و جوانان، استانداری
۶	تصویب قوانین و آئین نامه های حمایتی جهت کارآفرینی و اشتغال خانواده های آسیب پذیر	بلندمدت	مجلس، معاونت امور زنان و خانواده

جدول ۹. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله مطهری

۵-۶. شهرستان بوئین زهرا- محله عصمت آباد

- سیمای محله: درمیان

نام محله	• عصمت آباد
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• اعتیاد
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• زهره طوس محمدی

شکل ۲۰. سیمای محله عصمت آباد

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله عصمت آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلند مدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت: ۲ سال

شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در عصمت آباد

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	نصب بنرهای آگاهی بخشی به ساکنان محلی در خصوص عوارض اعتیاد	کوتاه مدت	نیروی انتظامی، فرمانداری، شهرداری
۲	تامین امنیت محلات با گشت های شبانه و نامحسوس	کوتاه مدت	بسیج، نیروی انتظامی، شهرداری
۳	برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های زندگی و پیشگیری از اعتیاد در مدارس و محلات	کوتاه مدت	سازمان‌های مردم نهاد، شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر
۴	توسعه مراکز کاهش آسیب در مجاورت محلات آسیب خیز	میان مدت	شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر، سازمان‌های مردم نهاد
۵	حمایت مالی و اجتماعی از خانواده های درگیر اعتیاد جهت رهایی از آن	میان مدت	بهبیستی، دانشگاه علوم پزشکی
۶	اجرای سیاست‌های حمایت از اشتغال پایدار افراد بهبود یافته به صورت خویش فرمایی و معرفی به مراکز صنعتی	بلند مدت	وزارت کار و امور اجتماعی

جدول ۱۰. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله عصمت آباد

گالری تصاویر

شکل ۲۲. گالری تصاویر محله عصمت آباد

۵-۷. شهرستان تاکستان - نرجه - محله منبع آب

- سیمای محله

نام محله	• نرجه، منبع آب
گروه مخاطب	• زنان و جوانان
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• بیکاری زنان و جوانان
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• مهدیه بهنام

شکل ۲۳. سیمای محله نرجه

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله نرجه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری زنان و جوانان	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۳ ماه

شکل ۲۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نرجه

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	تشکیل تعاونی‌های رسمی و غیر رسمی در زمینه مشاغل خانگی محلی	کوتاه مدت	خیریه ها، سازمان‌های مردم نهاد، سازمان فنی و حرفه‌ای
۲	توان افزایشی افراد کم سواد و بی سواد در زمینه توسعه سواد آموزی در سطح محلات	کوتاه مدت	بهبیستی، نهضت سواد آموزی، آموزش و پرورش
۳	حمایت از اشتغال زنان سرپرست خانوار مهارت دیده و اراده تسهیلات به آنان	میان مدت	کمیته امداد، بانک‌های قرض الحسنه بهبودیستی
۴	حمایت از افراد و خانواده‌های دارای سرپرست مغلول در زمینه تسهیلات بانکی و جهت اشتغال خانگی	میان مدت	بهبیستی
۵	تصیب قوانین حمایتی از کار آفرینان و کارفرمایان جهت جذب نیروی کار	بلندمدت	مجلس شورای اسلامی
۶	اجرای سیاست کاری در جذب نیروی کار از طریق فراخوان عمومی	بلندمدت	وزارت کار و امور اجتماعی

جدول ۱۱. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله نرجه

گالری تصاویر

شکل ۲۵. گالری تصاویر محله اقبالیه

۵-۸. شهرستان تاکستان - محله سید جمال‌الدین اسدآبادی

- سیمای محله

نام محله	• محله سید جمال‌الدین اسدآبادی
گروه مخاطب	• زنان و جوانان محلی
نوع آسیب (شوک یا ریسک موجود)	• بیکاری زنان و جوانان
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• طاهره محمد علیخانی

شکل ۲۶. سیمای محله سید جمال‌الدین اسدآبادی

- نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در منطقه سید جمال‌الدین اسدآبادی

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری زنان و جوانان	• فراگیر	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت: ۲ ماه • بازه زمانی بلندمدت: ۲ سال

شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله سید جمال‌الدین اسدآبادی

ردیف	نوع اقدامات	در چه زمانی	توسط کدام بخش
۱	برگزاری دوره‌های آموزشی آشنایی با مهارت‌های کسب و کار	کوتاه مدت	سازمان فنی و حرفه ای، موسسات خیریه، اداره کل ورزش و جوانان
۲	برگزاری دوره‌های آموزشی کیفیت بخشی به محصولات تولیدی	کوتاه مدت	اداره کل استاندارد، اداره تعاون
۳	تشکیل تعاونی‌های مشاغل خانگی متناسب با ظرفیت‌های محلی	کوتاه مدت	اداره تعاون بهزیستی، دفتر امور فرهنگی و اجتماعی استانداری
۴	ارائه تسهیلات مناسب و کم بهره جهت حمایت از مشاغل خرد محلی	میان مدت	بانک تعاون، کمیته امداد،
۵	توسعه برنامه‌های توان افزایی زنان و جوانان جهت کسب و کار و مهارت آموزی	میان مدت	سازمان فنی و حرفه ای، پارک علم و فن آوری
۶	حمایت از زنان سرپرست خانواده جهت اشتغال پایدار با طرح‌های زود بازده	میان مدت	بهزیستی، دفتر امور بانوان و ترویج سازمان جهاد کشاورزی
۷	حمایت از پروژه‌های تولیدی زنان خانه دار و جوانان دارای ایده	بلند مدت	صندوق کارآفرینی امید، بانک قرض الحسنه رسالت، صندوق پژوهش و نوآوری

جدول ۱۲. اقدامات پیش بینی شده برای طرح تاب‌آوری محله سید جمال الدین اسد آبادی

۶. نقشه تاب‌آوری

سیمای طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در استان قزوین

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

سال ۹۷ - ۱۳۹۶

نوع ریسک‌ها	تعداد تنسپیل گران	تعداد افراد تحت پوشش	تعداد ریسک‌ها یا شوک‌های شناسایی شده	تعداد اجتماع محلی
فراگیر بلند مدت	۲۱	۲۴۶	۶	۸

۷. سیمای ریسک

سیمای ریسک ها و شوک‌های شناسایی شده در طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی استان قزوین

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

قزوین

سال ۹۷-۱۳۹۶

سیمای طرح تاب‌آوری تاب‌آوری استان قزوین

عنوان ریسک‌های اولویت‌دار شناسایی شده

- بیکاری جوانان و زنان
- خشونت
- ناامنی در مناطق پر آسیب
- اعتیاد
- فروش مواد مخدر
- افسردگی زنان آسیب‌دیده اجتماعی

۸. نقشه راه

